

Antanas LUKŠA-Arūnas

1923–2016

zo Stravinsko-Žiedo kvietimu 1945 metų vasarą Antanas Lukša tapo kovotoju Arūnu, patyrė žūtbūtinį kautynių skonį.

1946 metais sukūrus Bendro demokratinio pasipriešinimo sąjungą su būstine Vilniuje, partizanų vadovybė komandiravo Antaną į Kaišiadorių rajoną palaikyti ryšius tarp Kauno pogrindžio ir Vyriausiųjų ginkluotų pajėgų štabo pareigūno Juozo Lukšos-Skirmanto. Antanas Lukša įsidarbino Žaslių vidurinės mokyklos direktoriumi. 1946 metų gruodžio pabaigoje kartu su broliais Juozu-Skirmantu, Stasiu Juodvarniu, Vilniaus universiteto studentu, bei Broniumi Barzdžiuku-Būtautu, Algimantu Zaskevičiumi-Šalna

Ant nepaprastai ilgo Lietuvos laisvės kovotojų vėlių suolelio antrąją šių metų dieną prisėdo ir Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos (LPKTS) Garbės pirmininkas, Prienų miesto Garbės pilietis, Vyčio Kryžiaus ordino kavalierius, karys savanoris ats. kpt. Antanas Lukša – neatsiejama tragiškos Lietuvos praeities dalis, padedanti mums suvokti Laisvės kainą.

Antanas Lukša gimė 1923 metų gegužės 31 dieną Prienų rajono Veiverių valsčiaus Juodbūdžio kaimo ūkininkų Simano ir Onos Lukšų šeimoje, užaugo tarp keturių brolių ir dviejų seserų. Baigė Mozūriškių pradžios mokyklą, Veiverių progimnaziją, Kauno „Aušros“ gimnaziją, Kauno mokytojų seminariją. Studijavo Kauno Vytauto Didžiojo universiteto Statybos fakultete geodeziją. Priklausė Ateitininkų organizacijai.

Per pirmąją bolševikų okupaciją su broliais Jurgiu, Juozu ir Stasiu, Kauno universiteto studentais, platino antikomunistinę spaudą, vėliau išitraukė į antinacinį pasipriešinimą. Užgriuvus antrai sovietų okupacijai, prasidėjo kupina pavoju Antano Lukšos pagrindinė veikla. 1944 metais pradėjęs dirbti Veiverių vidurinės mokyklos mokytoju ir gyvendamas tėviškėje, bendravo su krašto partizanais, padėjo kovotojams, kaip žvalgas ir ryšininkas. Antanas vieną po kito gavo grasinančius kvietimus į Leningrado karo mokyklą, tačiau nepasidavė – kaip ir broliai: Jurgis, Juozas ir Stasys, Motinos palaiminti, gavę Tėvo sutikimą, pasirinko Lietuvos Laisvės kovotojo kelią. Tauro apygardos Geležinio Vilko rinktinės vado Juo-

išaiškino KGB provokatoriaus Juozo Markulio-„Erelio“ išdavystę ir, vengdamas arešto, pasitraukė į visiską pogrindį.

1947 metų balandžio 3 dieną Tauro apygardos vado įsakymu Antanas Lukša-Arūnas paskirtas Tauro apygardos štabo Žvalgybos ir ryšių skyriaus viršininku ir Birutės rinktinės štabo pareigūnu – telkė partizanus į brolio Juozo Lukšos-Skirmanto įkurtą Birutės rinktinę Kaune, buvo apmokytas ryšio palaikymo kodų tarp į Vakarus išvykusių partizanų įgaliotinių Juozo Lukšos ir Jurgio Kriškiūno, organizavo jų kelionę. Vykdydamas Tauro apygardos vado Antano Baltūsio-Žvejo ir Jono Žemaičio-Vytauto įgaliotinio susitikimą, 1947 metų birželio 13-ąją buvo provokatoriaus išduotas – pateko į KGB pasalą ir buvo areštuotas. Po kankinančių tardymų Kauno KGB rūmuose nuteistas 25 metams lagerio ir 5 metams tremties pagal agentūrinę bylą „Zapad“. Kalėjo Lukiškių kalėjime, Komijos „501 strojkoje“, 1949 metais su ukrainiečių ir rusų politiniais kaliniais organizavo sukilimą; 1950 metais etapu išvežtas į Irkutsko srities Taišeto lagerius, vėliau – į Kolymos Berlogo 53 Miaundžos lagerį. Iš keturių brolių partizanų vienintelis išlikęs gyvas, 1956 metais grįžo į Lietuvą, apkabino vienišą likusią Motiną ir iš Vorkutos lagerių grįžusį vyriausiąjį brolių Vincą. Sukūrė šeimą su Eugenija Irena Savickaite, užaugino dukterį Dalią ir sūnų Kęstutį, sulaukė vaikų Simono ir Godos, provaikaitės Kotrynos.

(keliama į 6 psl.)

Antanas LUKŠA-Arūnas 1923–2016

2015-ieji. Nuoširdus pokalbis su Prezidente

(atkelta iš 1 psl.)

1988 metais, prasidėjus Atgimimo Sąjūdžiui, buvę politiniai kaliniai ir tremtiniai susibūrė į „Tremtinio“ klubą, Antanas Lukša buvo pakviestas dirbti šios organizacijos sekretoriumi, nuo 1990 metų bendražygiai Jam patikėjo Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos valdybos pirmininko ir pirmininko pareigas. Jis nepriklausomos Lietuvos ir savo bendražygių reikalams „prikėlė“ organizacijai atiduotas LPKTS būstinės patalpas, steigė Rezistencijos ir tremties muziejų Kaune, inicijavo Juozo Lukšos memorialinės ekspozicijos steigimą Veiveriuose; jo atkaklumo dėka nenutrūkstamai nuo 1988 metų leidžiamas savaitraštis „Tremtinys“, išėjo 45 numeriai istorinio žurnalo „Laisvės kovų ar-

chyvas“, daugybė knygų tremties ir rezistencijos tema; organizavo ir vykdė tęstinę programą „Lietuvos partizanų karo istoriografija ir kartografija“, inicijavo Partizanų motinų kapų žymėjimą granito lentelėmis „Čia ilsisi Partizano Motina“, su sūnumi Kęstučiu pastatė pirmąjį kryžių Veiverių Skausmo kalnelyje, taip pat paminklinę kompoziciją broliams partizanams Jurgiui-Piršliui, Juozui-Skirmantui, Stasiui-Juodvarniui, inicijavo paminklą Tauro apygardos Geležinio Vilko rinktinės vadui Juozui Stravinskui-Žiedui ir kartu žuvusiems septyniems partizanams, kryžiumi įamžino savo tėvų ir brolių atminimą tėviškėje, Veiveriuose, prie buvusios Mokytojų seminarijos, pastatė obeliską, o Kauno rajono Pabartupio kaimo pa-

1988-ieji. Sąjūdis

2013-ieji. 90-mečio jubiliejus

2000-ieji. „Leiskit i Tėvynę“ Šiauliuose. Iš kairės antras Česlovas Dirktė, toliau – Povilas Jakučionis, Antanas Paulavičius ir Antanas Lukša

2015-ieji. Sąskeydyje „Su Lietuva Širdy“ su ugnies nešėjais

2012-ieji. Žygyje partizanų takais Druskininkų apylinkėse

miškėje – monumentą brolio LLKS įgaliotinio užsienyje mjr. Juozo Lukšos atminimui; Šilavoto parapijos bažnyčios šventoriuje inicijavo memorialo statybą Tauro apygardos Geležinio Vilko rinktinės kovotojų atminimui; Prienų rajono Skriaudžių kaime, prie Ruseckų sodybos, Antano Lukšos rūpesčiu iškilo kryžius Pietų Lietuvos srities vadui Sergijui Staniškiui atminti, Kauno senosiose kapinėse – paminklas „Žuvusių už Lietuvos Laisvę Motinoms“.

1990 metais su grupe organizacijos narių dalyvavo Vengrijoje Laisvės kovotojų kongrese, taip praskindamas kelią LPKTS tapti tarptautinės organizacijos „Inter – Asso“ nare, Varšuvoje atidarė Laisvės kovotojų nuotraukų parodą, organizavo tarptautinį kasmetinį buvusių tremtinių, politinių kalinių ir partizanų sąskeydį Ariogaloje. Dainuodamas Kauno politinių kalinių ir tremtinių chore „Ilgesys“, vėliau – partizanų ansamblyje „Girių aidas“ savo skambiu balsu džiugino ne tik Lietuvos, bet ir JAV, Kanados, Australijos klausytojus; bendradarbiavo kuriant vaidybinių filmą „Vienui vieni“, dokumentinį filmą „Baladė apie Daumantą“, dokumentinį filmą „Nematomas frontas“.

Degantis meile Tėvynei idealistas, kupinas begalinio atkaklumo ir darbštumo, jis visą laiką dirbo ir „laikė frontą“ dėl Lietuvos ateities, buvo nepaprastai tolerantiškas jaunimui, savo šeimai, draugams ir bendražygiams. Šis mus palikęs Žmogus – tai mūsų Tėvynės dalis.

Palaidotas Veiverių „Skausmo“ kalnelyje – sakralinėje Tauro apygardos partizanų kapavietėje.

LPKTS

2015-ieji. Su birutietėmis ir jų svečiais

2015-ieji. LPKTS suvažiavime